

Recenzja pracy doktorskiej mgr Aleksandry Sajek
pt. „Sport parkour w postmodernistycznej preferencji ekstremalnej
ekspresji ruchowej w terenie zurbanizowanym”

Praca doktorska pani mgr Aleksandry Sajek liczy 337 stron. Składa się z czterech rozdziałów, wstępu, zakończenia i bibliografii. Pracę uzupełniają: streszczenie w języku polskim, angielskim i francuskim, spis tabel i rycin oraz aneks. Struktura jest charakterystyczna dla tego rodzajów opracowań naukowych. Kolejność treści przedstawionego materiału odpowiada wymogom prac badawczych.

Temat pracy doktorskiej dotyczy aktualnego i dotychczas mało naukowo eksploatowanego problemu czyli określenia przyczyn preferencji młodzieży w wyborze parkouru. Problem ten jest ważny nie tylko dla osób zajmujących się parkourem, ale także dla niemal wszystkich ludzi korzystających z innych, różnych, szczególnie współczesnych form aktywności fizycznej. Poszerzenie wiedzy z zakresu podjętej tematyki umożliwić może zwiększenie obszaru i liczby osób zainteresowanych parkourem, a tym samym wpłynąć na jego rozwój. Może to również spowodować urozmaicenie zajęć rekreacyjno-ruchowych oraz przyczynić się do ujęcia zaleceń w planowaniu przestrzennym miasta. Liczba prac podejmujących tę problematykę w piśmiennictwie, szczególnie krajowym, jest wciąż niewystarczająca.

Praca doktorska mgr Aleksandry Sajek opiera się na badaniach osób uprawiających parkour. Wśród nich są respondenci o zróżnicowanym wieku, płci, poziomie wykształcenia, działalności zawodowej i miejscu zamieszkania. Cel pracy uwzględniający aspekt poznawczy, aplikacyjny i utylitarny uszczegółowiono w postaci pytań badawczych, a na ich podstawie wysunięto liczne hipotezy. W wyniku przeprowadzonych badań i interpretacji danych Autorka udzieliła odpowiedzi, a następnie podjęła próbę weryfikacji postawionych hipotez. Mgr Aleksandra Sajek starała się w pracy doktorskiej wyjaśnić zjawisko sportu w realiach postmodernizmu i preferencji współczesnego społeczeństwa w wyborze form aktywności fizycznej na przykładzie parkouru. Uzyskane informacje poszerzają wiedzę odnośnie parkouru i motywów jego wyboru. Wartość badań wzbogaca próba poszukiwania przyczyn preferencji podejmowania tej aktywności ruchowej przy uwzględnieniu różnych zmiennych. Na uwagę zasługuje również próba charakterystyki osoby uprawiającej parkour.

Temat pracy jest zgodny z jej treścią i nawiązuje do podjętego problemu badawczego. Wstęp obszerny, dobrze wprowadzający do dalszej części pracy. Autorka uzasadnia w nim powody podjęcia tematu. Treść jest wzbogacona licznymi odwołaniami do literatury dotyczącej poruszanych zagadnień. Zastanawiający jest fakt zastosowania już w tytule, jak również w dalszej części pracy terminu sport parkour. Być może posługiwanie się jedynie słowem parkour, w znaczeniu aktywności fizycznej, byłoby bardziej adekwatne do jego specyfiki. „Sport stanowi formę zorganizowanej i ukierunkowanej manifestacji sprawności fizycznej, podejmowanej w ramach działalności ściśle określonej przepisami – czy przyjmowanymi regułami – formuły w celu uczestnictwa we współzawodnictwie pomiędzy dwoma lub większą liczbą osób” (H. Sozański 2013). Oczywiście, sport jest pojęciem niezmiernie szerokim i pojemnym. Jednak najczęściej kojarzony jest z planowaniem i organizacją procesu szkolenia, przygotowaniem (różnego rodzaju) i samym współzawodnictwem. Niestety w treści pracy Autorka na te aspekty poświęciła dość mało miejsca. A nawet wręcz odwrotnie, w pracy można znaleźć takie informacje, że „...parkour, jak inne nowoczesne sporty, reprezentuje opozycję, a nawet aktywny protest wobec wielu aspektów życia współczesnych społeczeństw, w tym także związanych ze sportem. Można więc przyjąć, że bez względu na to, gdzie w taksologii sportu parkour zostanie umieszczony, jako sport czy tylko praktyka lub jakakolwiek forma aktywności fizycznej, wyraża on kluczowe idee dla postępu we współczesnym postmodernistycznym społeczeństwie aktywności fizycznej” (str. 211-212).

Sformułowanie celu pracy zostało poprzedzone obszernym przeglądem piśmiennictwa, w którym dokonano identyfikacji poruszanego problemu badawczego. Wyznaczono cel poznawczy - wyjaśnienie przyczyn preferencji młodzieży w wyborze postmodernistycznej formy aktywności ruchowej parkour jako ekstremalnej ekspresji ruchowej w przestrzeni zurbanizowanej miasta; cel aplikacyjny - wyjaśnienie przyczyn preferencji młodzieży w wyborze postmodernistycznej formy aktywności ruchowej parkour jako ekstremalnej ekspresji ruchowej w przestrzeni zurbanizowanej miasta, może przyczynić do projektowania miejskiej i regionalnej polityki rozwoju sportu i rekreacji w wielkich aglomeracjach miejskich; i cel użytkowy - postęp w badaniach nad wyjaśnieniem przyczyn preferencji młodzieży w wyborze postmodernistycznej formy aktywności ruchowej parkour jako ekstremalnej ekspresji ruchowej w przestrzeni zurbanizowanej miasta może mieć istotne znaczenie praktyczne, zwłaszcza dla modernizacji zagospodarowania sportowo-rekreacyjnego, tworzenia przyszłych planów urbanistycznych dużych aglomeracji, a także strategii szkolenia kadr oraz perspektyw rozwoju przemysłu sportowego.

W realizacji celu pracy pomocne miało być jego uszczegółowienie poprzez postawienie 20 pytań i 20 hipotez badawczych. Szkoda, że o nich czytelnik dowiaduje się w innych częściach pracy niż w podrozdziale „*Metodologia badań*”.

Główną metodą badań był sondaż diagnostyczny przeprowadzony w formie ankiety online na platformie Forms. Kwestionariusz ankiety został sporządzony przez Autorkę w trzech językach: polskim, francuskim i angielskim. W pracy nie ma informacji odnośnie walidacji użytego narzędzia oraz jego zastosowania przy uwzględnieniu uwarunkowań adaptacji kulturowej w środowisku międzynarodowym. Na uwagę zasługuje zasięg przeprowadzonych badań. W ankiecie wzięło udział ogółem 234 respondentów. Wśród respondentów wypełniających ankietę byli traceurzy 20 narodowości, pochodzący z różnych kontynentów. Dzięki temu uzyskane wyniki mogą być obiektywniejsze, nie ograniczając się do specyfiki wąskiego obszaru terytorialnego badań. Zastanawiające są kryteria doboru grupy badanej jakie Autorka zastosowała. Cel pracy odnosi się do preferencji wyboru parkouru przez młodzież, natomiast wśród respondentów do tej grupy należało jedynie 38 osób. Pozostali badani byli w innym, starszym wieku, sięgającym nawet powyżej 40 lat. Autorka oceniała preferencje wyboru uczestnictwa w parkourze w zależności m.in. od wieku, płci, wykonywanego zawodu, wykształcenia czy miejsca zamieszkania.

Wyniki przeprowadzonych badań zostały przedstawione w rozdziale czwartym w formie opisowej, graficznej i tabelarycznej. Jednakże wykresy kołowe użyte w pracy jako podstawa wizualizacji wyników nie są najlepszym wyborem. O wadach tego typu prezentowania danych można przeczytać m.in. w książce profesora Przemysława Biecka (2016) *Odkrywać! Ujawniać! Objaśniać! Zbiór esejów o sztuce prezentowania danych*. Wszystkie pytania z zastosowanej ankiety zostały przeanalizowane, a na ich podstawie zostały udzielne odpowiedzi na sformułowane pytania badawcze. W wyniku zastosowanej analizy statystycznej i interpretacji danych ustalono, że wśród 20 hipotez badawczych 14 hipotez zostało potwierdzonych, 6 nie potwierdziło się. Prowadzona procedura była konsekwencją postawionych pytań i hipotez badawczych. Przedstawienie wyników na licznych rycinach i tabelach pozwoliło na lepsze zrozumienie dociekań Autorki.

Zastosowane metody statystyczne mają charakter elementarny. Brak jest wspomnianych przez Autorką metod zaawansowanych. Test chi-kwadrat Pearsona czy korelacja rang Spearmana nie są metodami zaawansowanymi, tylko jak najbardziej prostymi, służącymi do testowania najprostszych hipotez. Współcześnie mamy do dyspozycji szeroko dostępne, bardzo dobre metody służące do analizy zmiennych tego typu, jakich użyto w pracy. Do nich można zaliczyć np. analizę korespondencji, analizą log-liniową czy modele logitowe różnego

rodzaju. Użycie tego rodzaju metod znacznie poprawiłyby wartość pracy i ułatwiło skuteczniejszą weryfikację hipotez. Stosowanie powyższych metod staje się obecnie normą z powodu ich dostępności i rozwijanych przez społeczność naukową na całym świecie narzędzi statystycznych (PYTHON, R, JULIA, JASP i inne). Warto zaznaczyć, że metody te są dostępne w użytym przez Autorkę programie Statistica.

Zakończenie jest ważną częścią przedstawionej pracy. Autorka sporządziła je zgodnie z klasycznymi wymogami odnosząc się do sformułowanych pytań i hipotez badawczych. Pod koniec tej części pracy zamieściła komentarz uogólniający, wynikający z przeprowadzonych badań i ich omówienia. Niestety w zakończeniu zdecydowanie zabrakło nawiązania do spostrzeżeń i osiągnięć naukowych innych autorów. Nawiązanie takie podniosłoby poziom pracy i pozwoliło na podjęcie próby określenia sformułowań końcowych. Kolejnym mankamentem zakończenia jest brak przedstawienia wniosków i podania ich aplikacyjnego znaczenia. Tym bardziej, że cel pracy został podzielony i podkreślony był jego aplikacyjny i użyteczny charakter.

Podstawowym obowiązkiem każdego naukowca realizującego konkretny temat badawczy jest określenie stanu badań na podstawie literatury. Systematyczny przegląd literatury może gwarantować skuteczne poszukiwania bibliometryczne i sprawdzić aktualny stan wiedzy. Dokumentacja źródłowa przedstawionej pracy jest poprawna, a 29 stron zapisu bibliograficznego dobrze świadczy o warsztacie naukowym mgr Aleksandry Sajek. Wykazane publikacje autorów krajowych (29 pozycji) i zagranicznych (253 pozycji), głównie w języku angielskim, francuskim i niemieckim można potraktować również jako cenne źródło informacji prowadzonych badań naukowych w ostatnich latach, dotyczących różnych form aktywności fizycznej, w tym parkouru.

Mgr Aleksandra Sajek osiągnęła zamierzony cel badawczy. Dzięki przeprowadzonej procedurze powiększona została wiedza na temat przyczyn preferencji wyboru parkouru. Opracowany został również profil osoby uprawiającej tę formę aktywności fizycznej. I o ile pierwszy aspekt celu głównego pracy tj. cel poznawczy można uznać za zrealizowany to aplikacyjny i użyteczny pozostaje w domyśle. Sygnały płynące ze środowisk zajmujących się parkourem zastały poparte konkretnymi wynikami badań. W treści pracy doktorskiej nie ma wprost żadnych recept czy zaleceń metodycznych dla amatorów tej aktywności fizycznej, jednak każdy uważnie czytający tę pracę zostanie pobudzony do przemyśleń służących poprawie zrozumienia parkouru.

Przedstawione powyżej uwagi i refleksje dotyczą strony merytorycznej analizowanej pracy. Na jej końcowy efekt wpływ ma również język i czytelność przygotowanych treści, które

na ogół są poprawne. Podobną oceną można również objąć stronę edytorską. Na uwagę zasługuje także nakład pracy jaki Autorka włożyła w jej zredagowanie.

Praca doktorska mgr Aleksandry Sajek jest ciekawa, obszernie ujmuje podjęty problem. Ze względu na poruszaną tematykę i zastosowaną metodologię należy do obszaru nauk o kulturze fizycznej. Problem będący przedmiotem rozprawy jest aktualny, a jego opracowanie posiada wyraźne przesłanki dobrze służące praktyce. Cytując Autorkę: „*Wyniki badań mogą przyczynić się do zrozumienia, w jaki sposób współcześnie młodzi ludzie pierwszych dziesięcioleci XXI wieku preferujący aktywny styl życia, nadają sens swoim działaniom, w warunkach postępującej globalizacji świata epatującego coraz bardziej zaawansowanymi technologiami mediów cyfrowych*”. Przedstawiona praca, mimo pewnych uchybień, wnosi znaczący wkład nie tylko do parkouru, ale także do innych podobnych form aktywności fizycznej.

Praca spełnia wymagania stawiane pracom doktorskim, zatem może zostać zarekomendowana Wysockiej Radzie do dopuszczenia mgr Aleksandry Sajek do dalszego etapu przewodu doktorskiego.

dr hab. prof. AWF Dariusz Gierczuk